

CUPRINS

Cuvânt-înainte	9
Preambul.....	11
Introducere la ediția a II-a.....	15
Prăbușirea sistemului de securitate postbelic	19
Situația României	24
Preliminarii	28
Începuturile.....	35
Parteneriatul pentru Pace	66
Studiul privind extinderea NATO	116
În linie dreaptă spre Madrid.....	130
Madridul și perioada care i-a urmat.....	170
1999: Washington	202
2001: Preluarea mandatului, 11 septembrie.....	210
2002: Kandahar, Praga, București.....	267
2003: Irak, Colorado Springs	294
2004: Washington, Istanbul, Poiana Brașov	312
Postfață.....	324
Documente, scrisori, alocuțiuni	327
Bibliografie.....	393
Index	401

drepturi depline al Alianței Atlanticului de Nord. Merită să fie citită, iar semnificația ei, savurată.

Nu e de mirare că am simțit un moment de adevărată istorie când m-am adresat ambelor Camere ale Parlamentului Român în 2003, reunite în grandiosul palat al fostului dictator, spunându-le: „Bine ați venit în NATO!“

Lord Robertson, fost secretar general NATO

29 octombrie 2007

Preambul

Atunci când viața îți oferă ocazia să participi la evenimente cu adevărat istorice – iar aderarea României la NATO este cu certitudine un asemenea eveniment – ai obligația de a lăsa în urmă partea ta de adevăr. Iar eu, începând din 1993 și până în 2004, am ocupat poziții care mi-au permis să cunosc intim procesul nostru de aderare la Alianță, participând direct și nemijlocit la acesta, de la început până la finalizarea sa. Mai întâi, ca secretar de stat pentru politica de apărare și relații internaționale în MAPN (1993-1996) – primul civil în conducerea Armatei Române după război – apoi ca președinte al Comisiei pentru apărare, ordine publică și siguranță națională din Camera Deputaților a Parlamentului României (1996-2000) și, în final, ca ministru al Apărării (2000-2004).

Cartea descrie procesul aderării noastre la NATO din perspectiva pozițiilor pe care le-am ocupat în guvern și Parlament și se bazează preponderent pe informațiile avute la dispoziție și pe documentele pregătite pentru conducere de-a lungul acestor ani. Este vorba, deci, de o perspectivă și de contribuții personale, care, inevitabil, sunt incomplete. Tocmai de aceea, folosesc acest prilej pentru a le adresa tuturor celor implicați ca și mine în proces un apel să aștearnă pe hârtie contribuția lor, astfel încât cei care vin după noi să poată avea un tablou cât mai cuprinzător al desfășurării lucrurilor. Căci intrarea României în NATO reprezintă nu doar realizarea unui deziderat al nostru, ci al tuturor țărilor din categoria noastră, și anume accesul la

cea mai puternică garanție de securitate din lume existentă în acest moment.

Într-adevăr, angajată în cel mai profund proces de transformare internă din istoria sa, România s-a văzut confruntată imediat după 1989 cu destructurarea bruscă și totală a sistemului instituțional internațional din care făcea parte (CAER se desființează în 1990, iar Tratatul de la Varșovia, în 1991). Mai mult, țara noastră s-a găsit imediat „prinsă” între două focare de destrămare statală violentă: fosta URSS și fosta RSF Iugoslavia. Or, în aceste condiții, dobândirea accesului la securitatea și prosperitatea generate și garantate de instituțiile occidentale NATO și UE deveneau o sarcină primordială pentru cei aflați – prin voința populară – la cârma țării în acea perioadă.

Symbolismul aderării noastre, în primul rând la NATO, constă în faptul că, după insuccesul înregistrat la Madrid în 1997, nu ne-am descurajat și, analizând la rece cauzele obiective și subiective, ne-am continuat consecvent demersul, accelerându-l și focalizându-l pe îndeplinirea condițiilor de funcționare instituțională impuse de cele două organizații, NATO și Uniunea Europeană, până la finalizarea aderării cu succes în 2004 (și respectiv 2007).

În ceea ce privește extinderea NATO, putem spune că se disting două perioade: cea care cuprinde prima extindere (Madrid 1997), când au fost invitate și, ulterior, admise Cehia, Polonia și Ungaria, și cea de-a doua (Praga 2002), când au fost invitate încă șapte state, printre care și România. Din acest proces format, deocamdată, din două etape, literatura de specialitate – 100% occidentală – a prezentat, în exclusivitate, doar primul segment (până la Madrid). Tocmai de aceea, răspunzând solicitărilor, unele venite chiar din exterior, am scris prezenta carte care, după cunoștința mea, este, prin forța împrejurărilor, prima lucrare care analizează cea de-a doua etapă și, în context, prima din rândul noilor țări admise în Alianță.

Ca autor, pot spune că principala „provocare” a fost aceea a selecției: ce merită să fie inclus în carte și ce nu? Iar ceea ce urma să fie inclus, cum să fie spus? Căci nu toate lucrurile trebuiau făcute

publice... Aceasta depindea, desigur, printre altele, și de audiența căreia îi este adresată cartea. Or, și din acest punct de vedere, a trebuit să fac un compromis: pe de o parte, între specialiști și publicul larg, pe de altă parte, între publicul românesc și, eventual, cel străin. Sper să nu fi dat greș în întregime.

Fiind implicat direct și nemijlocit în proces, am recurs, normal, la documentele pe care le-am redactat personal, multe dintre ele pot fi citite în facsimil, chiar în paginile acestei cărți, considerând că ele pun în lumină considerațiile pe care le făceam și le aduceam la cunoștința factorilor de conducere, fiind astfel relativ suficiente pentru ilustrarea efortului românesc de integrare în NATO. Astfel, uneori citatele din documentele respective sunt sprijinite prin explicații suplimentare, alteori sunt lăsate să vorbească de la sine. Ceea ce am urmărit a fost să pun în lumină considerațiile principale care au dominat gândirea noastră într-o etapă sau alta a procesului de aderare la NATO. În acest context, se cuvine subliniat că inevitabil, perioadele în care am deținut funcții de execuție (1993-1996 și 2000-2004), adică pe când s-a declanșat procesul și, apoi, cea în care s-a finalizat, sunt mai bogate în substanță decât perioada în care am ocupat o poziție în legislativ. „Sortii” au făcut ca tocmai această perioadă să fie ea însăși mai săracă în evenimente notabile, dat fiind „răgazul” pe care și l-a luat NATO după prima admitere, precum și efectul restrictiv al conflictului din Kosovo.

Proiectul a început să capete formă materială în toamna anului 2005, odată cu plecarea la Parlamentul European ca observator (ideea m-a însoțit tot timpul, permițându-mi să adun material pe măsură ce participam la proces). Drept urmare, până în vara anului 2006, în paralel cu activitatea depusă la Parlamentul European, trecusem în revistă materialul pentru prima parte, respectiv cea de până la Madrid. Apoi am venit la Mănăstirea Văratec, un loc de suflet, unde, după ce mi-am completat intensiv lacunele documentare, am trecut la redactarea propriu-zisă. Rezultatul: 160 de pagini în șase săptămâni. Același proces a urmat și pentru partea a doua, până la Praga și

imediat după, culminând cu reuniunea informală a miniștrilor Apărării din țările NATO în Poiana Brașov, din octombrie 2004. Și iar, cu două săptămâni înainte de sfârșitul anului 2006, la Mănăstirea Văratec. Rezultatul: 100 de pagini până la 1 ianuarie 2007.

Nu cred că această carte putea fi scrisă și publicată în condițiile date, fără sprijinul necondiționat și total dezinteresat pe care l-am primit, pe probleme de conținut de la domnii Sergiu Vintilă și Eduard Hellvig și pe chestiuni editoriale de la domnul Bogdan Teodorescu, iar pe probleme de... „logistică“ de la maica stareță Iosefina Giosanu și măicuțele de la Sfânta Mănăstire Văratec, în primul rând maica Serafima și maica Heruvima.

Le mulțumesc!

După cum țin să le mulțumesc tuturor celor cu care am colaborat, într-un fel sau altul, la realizarea acestui obiectiv fundamental pentru România: admiterea în Alianța Nord-Atlantică.

Ioan Mircea Pașcu
Văratec, 1 ianuarie 2007

Introducere la ediția a II-a

S-a scurs deja un sfert de secol de la căderea Cortinei de Fier și, odată cu acel moment, de la extragerea României din cămașa de forță conceptuală și acțională a Pactului de la Varșovia. Dată fiind capacitatea naturală a creierului uman de a se autoproteja, înlăturând amintirile negative și favorizând amintirea lucrurilor dragi, momentul de inflexiune extraordinară petrecut în 1989 pare să se devalorizeze treptat în mentalul unei părți a populației, așa cum au fost date uitării și dificultățile începuturilor parcursului nostru democratic. Din confortul celor zece ani de apartenență la NATO, e greu de crezut că a existat cândva o vreme când nu am avut acces la aceleași garanții de securitate precum cele de care ne bucurăm în prezent.

De aceea, este extrem de important să rememorăm lupta dusă pentru integrarea României în familia euro-atlantică și în sistemul său robust de securitate colectivă, la care visaseră cândva oameni de stat precum Nicolae Titulescu sau Grigore Gafencu. Este un demers care te readuce cu picioarele pe pământ, oferind repere. Ne arată de unde am plecat și unde am ajuns, în urma unui efort intens, care nu a presupus doar reformarea unui sistem militar pregătit pentru Războiul Rece, greoi, masiv, cu o inerție dificil de înlăturat. Mai important decât atât, a fost o luptă cu concepțiile și mentalitățile, atât ale noastre cât și ale partenerilor noștri de dialog occidentali, încă neîncrezători în profunzimea și durabilitatea schimbării de paradigmă suferită de centrul și estul Europei postcomuniste.

Cartea domnului Ioan Mircea Pașcu, scrisă într-un stil profund personal și cu siguranța aceluia care a cunoscut cele mai fine subtilități ale „cursei pentru NATO“, reușește cu succes să ne transpună în acea perioadă. Chiar și pentru aceia dintre noi care i-am fost alături în acest demers, incursiunea în istoria recentă din punct de vedere obiectiv, dar deja depărtată din punctul de vedere al percepției, este fascinantă. De regulă, o sintagmă precum „cursa pentru NATO“ (spre deosebire, bunăoară, de „călătoria spre NATO“) ne duce cu gândul spre ceva ordonat și direcționat, cu un singur parcurs posibil și un final unic, la care negreșit vom ajunge în cele din urmă. Deși cursa noastră a fost, cu siguranță, atent direcționată și dimensionată, unul dintre meritele cărții este că zugrăvește un tablou mult mai complex – ne demonstrează că realitatea apartenenței noastre actuale la NATO a luat naștere din interacțiunea a numeroși actori și forțe, inclusiv unii factori asupra cărora nimeni nu a avut vreun control.

Poate că aceia care minimalizează valoarea faptului că astăzi suntem membri deplin ai NATO sau cei care încă mai cred – în ciuda evidențelor, inclusiv foarte recente – că organizația în sine și-a epuizat rațiunea de a fi, vor reflecta încă o dată, în urma citirii acestui volum. Faptul că astăzi stăm la masa Consiliului Nord-Atlantic ne-a adus un plus important de independență și de suveranitate, ne-a eliberat de grija asigurării securității pe cont propriu și ne permite să ne îndreptăm energiile vitale către consolidarea modernizării României. De altfel, vorbim de o organizație care s-a reinventat din temelii și la a cărei adaptare am contribuit noi înșine, activ, pentru a ne asigura că este gata să răspundă celor mai presante amenințări cu care ne confruntăm. Dincolo de participarea militară în teatrele de război, am avut o contribuție politică și diplomatică importantă la funcționarea Alianței, la mecanismele sale decizionale, la planificarea strategică a acesteia și la adoptarea unor măsuri pentru contracararea noilor riscuri și amenințări care vizau securitatea energetică sau cibernetică. Nu în ultimul rând, am participat activ la reforma serviciilor de

informații civile în NATO, astfel că, în prezent, România ocupă locul secund în topul contribuitorilor la Unitatea de Intelligence a Alianței.

Toate aceste teme și-au făcut prea puțin loc în conștiința societății civile și am convingerea că reeditarea acestei cărți acum, după un deceniu de la aderare, le va readuce în discuție, contribuind, prin aceasta, la un plus de cultură de securitate care ne este atât de necesară. De asemenea, sper că va aduce un nou suflu dezbaterilor publice privind identificarea unui echilibru adecvat în cadrul Alianței între riscurile clasice și cele neconvenționale, cu tot ce presupune acest lucru (replanificarea structurilor de forțe, a conceptelor și viziunii strategice etc.).

Nu în ultimul rând, doresc să îl felicit pe autor, dar și pe toți acei colegi anonimi din Ministerul Apărării Naționale, din Ministerul Afacerilor Externe și din serviciile de informații, care au luptat pentru ca obiectivul strategic al aderării la NATO să devină realitate. Așa cum am afirmat și cu ocazia reeditării propriei viziuni asupra acestui subiect, „Noul Aliat“, efortul acestora este cu atât mai meritoriu, cu cât nu a fost motivat în niciun fel de recunoașterea publică, ci doar de crearea condițiilor necesare pentru a oferi naționalismului pozitiv posibilitatea de manifestare. Sunt mândru că am avut privilegiul să lucrez cu ministrul Pașcu pentru împlinirea celui mai important deziderat al națiunii de după 1989.

George Cristian MAIOR
directorul Serviciului Român de Informații
aprilie 2014